

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

فقه و زندگی

6

آرایشگری

پارچه‌هایی از حدیث اسلام و حدیث حسنیه و قبح آن
و دستاورد استاد احمد امین و همکارانش در این زمینه

مرید و افسانه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فقه و زندگي 6 : احكام و آداب آرايشگري

نويسنده:

محمد حسين فلاح زاده

ناشر چاپي:

نورالسجاد

ناشر ديجيتالي:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۸	فقه و زندگی ۶: احکام و آداب آرایشگری
۸	مشخصات کتاب
۸	اشاره
۱۲	فهرست
۱۷	سخن ناشر
۲۰	مقدمه
۲۳	فصل اول: آرایش
۲۳	اشاره
۲۴	آرایش
۲۵	آرایش در فقه
۲۶	تشویق به آراستگی
۲۹	آرایشگری از دید اسلام
۳۰	بررسی شیوه های نهی شده
۳۱	آرایش توسط جنس مخالف
۳۱	چند مسأله
۳۲	آرایش شبیه به جنس مخالف
۳۲	ترویج فرهنگ ابتذال و دشمنان
۳۳	فریبکاری در آرایش
۳۳	آرایش مضر
۳۴	آرایش برای نامحرم
۳۵	تراشیدن ریش
۳۶	احکام جانبی آرایشگری
۳۷	موی مصنوعی

- ۳۷ آرایش زن برای غیرشوهر
- ۳۸ اصلاح ابرو
- ۳۸ رنگ کردن موی سر و صورت
- ۳۹ لاک ناخن
- ۳۹ سرمه کشیدن
- ۴۰ عطر و ادکلن
- ۴۰ آرایش و عبادت
- ۴۱ آرایش و مسجد
- ۴۲ آرایش و حج
- ۴۲ مکان آرایشگری (آرایشگاه)
- ۴۲ اشاره
- ۴۳ مکان مناسب
- ۴۳ مباح بودن
- ۴۳ ابزار آرایشگری
- ۴۴ بهداشت ابزار
- ۴۴ پاکی ابزار و ملزومات بهداشتی دیگر
- ۴۵ فر پنبسی
- ۴۵ ماسک و گریم
- ۴۵ درآمد آرایشگر (احکام مالی)
- ۴۵ چند نکته
- ۴۶ آرایشگر و اشیاء پیداشده
- ۴۷ آرایشگاه و معاشرت با دیگر افراد
- ۴۷ برخورد نیک
- ۴۸ رعایت نوبت
- ۴۹ امانتداری
- ۵۰ رعایت حال محرومان

۵۰	امر به معروف و نهی از منکر
۵۲	فصل دوم: پوشش
۵۲	اشاره
۵۳	اشاره
۵۴	پوشش
۵۸	جراحی پلاستیک
۵۸	پیوند و ترمیم مو
۵۹	کاشتن ناخن و مزه مصنوعی
۶۲	دعا
۶۳	فهرست منابع
۶۶	درباره مرکز

فقه و زندگی 6: احکام و آداب آرایشگری

مشخصات کتاب

سرشناسه: واعظ، مریم

شناسه افزوده: فلاح زاده، محمدحسین، 1338 -

عنوان و نام پدیدآور: احکام و آداب آرایشگری / مریم واعظ؛ با راهنمایی محمدحسین فلاح زاده؛ به سفارش ستاد احیاء امر به معروف و نهی از منکر.

مشخصات نشر: قم: انتشارات نورالسجاده، 1393.

مشخصات ظاهری: 27 ص.؛ نمونه؛ 11×18 س م.

فروست: فقه و زندگی؛ 6.

یادداشت: چاپ هفتم.

شابک: 30000 ریال: 1-23-7163-964-978

یادداشت: کتابنامه: ص. 81؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: آرایش (فقه)

موضوع: فقه جعفری -- رساله عملیه

رده بندی دیویی: 297/379

رده بندی کنگره: 4/BP198/6 و 1393 2

شماره کتابشناسی ملی: 3808600

شناسه افزوده: ستاد احیاء امر به معروف و نهی از منکر. شورای امر به معروف و نهی از منکر

ص: 1

اشاره

سخن ناشر... 9

مقدمه

12...

فصل اول: آرایش

آرایش

16...

آرایش در فقه... 17

تشویق به آراستگی... 18

آرایشگری از دید اسلام... 21

بررسی شیوه های نهی شده... 22

آرایش توسط جنس مخالف... 23

چند مسأله... 23

آرایش شبیه به جنس مخالف... 24

ترویج فرهنگ ابتذال و دشمنان... 24

فریبکاری در آرایش... 25

آرایش مضرّ... 25

ص: 5

- آرایش برای نامحرم... 26
- تراشیدن ریش... 27
- احکام جانبی آرایشگری... 28
- موی مصنوعی... 29
- آرایش زن برای غیرشوهر... 29
- اصلاح ابرو... 30
- رنگ کردن موی سر و صورت... 30
- لاک ناخن... 31
- سر مه کشیدن... 31
- عطر و ادکلن... 32
- آرایش و عبادت... 32
- آرایش و مسجد... 33
- آرایش و حج... 34
- مکان آرایشگری (آرایشگاه)... 34
- مکان مناسب... 35
- مباح بودن... 35
- ابزار آرایشگری... 35
- بهداشت ابزار... 36
- پاکی ابزار و ملزومات بهداشتی دیگر... 36
- فر پنسی... 37
- ماسک و گریم... 37

درآمد آرایشگر (احکام مالی) ...37

آرایشگر و اشیاء پیدا شده ...38

ص:6

آرایشگاه و معاشرت با دیگر افراد... 39

برخورد نیک... 39

رعایت نوبت... 40

امانتداری... 41

رعایت حال محرومان... 42

امر به معروف و نهی از منکر... 42

فصل دوم: پوشش

پوشش... 46

جراحی پلاستیک... 50

پیوند و ترمیم مو... 50

کاشتن ناخن و مژه مصنوعی... 51

دعا... 54

فهرست منابع... 55

ص: 7

همان گونه که دین راهنمای اندیشه و اخلاق و عبادات است، راهنمای انتخاب شغل و بایدها و نبایدها در قلمرو تولید و توزیع و مصرف و مدیریت و اقتصاد هم محسوب می شود. شناخت مکاسب، متاجر، صنایع و مشاغل حلال و حرام، ضرورت زندگی اسلامی است.

طرح پژوهشی-فرهنگی «فقه و زندگی» با این عقیده شکل گرفت که اسلام پاسخگوی نیازهای بشر در همه عرصه های زندگی است.

مشاغل مختلف صدها حکم واجب و مستحب و شرایط حقوقی و اخلاقی دارد که دانستن آن در سلامت روابط اجتماعی و تکامل اخلاقی و معنوی انسان اثر می گذارد، همچنین صدها حکم حرام و مکروه دارد، که انجام آن فضای زندگی جمعی را تیره و تار می سازد و ابهام آن دلهره و تردید می آفریند. آشنایی با احکام ویژه هر صنف برای دست اندرکاران آن ضرورت حتمی و برای مراجعان آن مشاغل «نیاز قطعی» و برای اهل مطالعه، دانش اجتماعی-دینی، مفید و روشنگر است.

با توجه به این حقیقت، مسئولان ستاد احیاء امر به معروف و نهی از منکر به ویژه حجة الاسلام و المسلمین زرگر این نیاز را احساس کردند که اگر اصناف و اقشار اجتماعی با حلال و حرام و واجب و مستحب های الهی آشنا باشند معروف های بسیاری تحقق یافته و آمار منکرات اجتماعی کاهش چشمگیری خواهد یافت. این مهم تلاش برای تدوین احکام صنفی و آموزش مستقیم و غیر مستقیم را جدی تر ساخت و در نهایت هم با نظارت علمی حجج اسلام محمود مهدی پور و محمد حسین فلاح زاده سامان یافت.

مجموعه حاضر نقطه پیوند «فقه» و «زندگی» است؛ که چگونگی تأمین معیشت حلال را به مسلمانان و صاحبان مشاغل گوناگون می آموزد و فقه را از تئوری به مرحله عمل و دین نظری را به صحنه تجربه اجتماعی نزدیک می سازد.

از آن جا که بسیاری از مشکلات اجتماعی، ناشی از ندانستن احکام الهی و عمل نکردن به قوانین فقهی است، اگر دولت و ملت دستورهای حیات بخش الهی را بشناسند و به آن عمل کنند زندگی هر روز شیرین و شیرین تر می شود و بی اعتمادی ها و بدبینی ها و ستم های اجتماعی رخت برمی بندد و زمینه برای رشد معنوی و سعادت جاودانی فراهم می گردد.

نویسندگان همکار در این پژوهش هدفی جز شناخت و شناساندن وظیفه الهی و دینی هر صنف و ابلاغ احکام صاحبان مشاغل گوناگون نداشته و در این زمینه از قرآن و سنت و فقه اهل بیت و اخلاق اسلامی و اصول مسلم عقلم بهره گرفته اند. امید است با دریافت رهنمودهای

دانشوران رشته های گوناگون و فقهای بزرگوار و صاحبان مشاغل، این مجموعه کامل و کامل تر شود و زمینه اجرای قوانین اسلامی در زندگی فردی و اجتماعی فراهم آید.

والله ولي التوفيق

پژوهشکده امر به معروف

تلفن: (025) 37734430

InfoAl-Adl.ir

ص: 11

امام علی علیه السلام می فرمایند:

«خداوند زیباست و زیبایی را دوست می دارد و خوش دارد نشانه نعمتش را در بنده اش مشاهده کند.» (1)

آراستگی هماهنگ با فطرت آدمی است و به طور طبیعی همه مردم به آن میل دارند؛ یعنی انسان ها فرد آراسته را می پسندند، به او نزدیک می شوند، با او طرح دوستی می ریزند و به طور کلی مورد توجه و پذیرش جامعه انسانی است. در حالی که این واکنش ها در رابطه با فرد ژولیده برعکس است؛ یعنی چنین فردی مورد نفرت، و ژولیدگی او سبب دوری و جدایی او از افراد جامعه است؛ اگرچه در ظاهر با آنان همکار، همسفر و... باشد.

پس فردی که لباس های کثیف، ظاهری ناپسند و موهای ژولیده و نامرتب دارد، در نظر مردم با شخصی که ظاهری مرتب، لباس هایی تمیز و مویبی شانه زده دارد یکسان نیست.

ص: 12

1- الکافی، ج 6، ص 438. «ان الله جمیل، یحب الجمال و یحب أن یری أثر النعمة علی عبده.»

از آن جا که دین اسلام مطابق فطرت پاک انسانی است، آراستگی ظاهری -سر و صورت- و طریقه پوشش را مورد توجه خاص قرار داده و در برخی موارد انسان ها را به حفظ آن امر کرده است.

گواه این سخن زندگانی پیشوایان دینی و دستورات آنان در این رابطه است. پیامبر مکرم اسلام صلی الله وعلیه وآله در آن جامعه دور از تمدن، لباس های تمیز به تن می کردند و به آراستگی سروصورت خود توجه داشتند. معصومین علیهم السلام نیز افزون بر اینکه خود افرادی آراسته، نظیف و منظم بوده اند، درباره نظافت تن، کوتاه کردن موی سر و صورت، نگاه در آئینه برای مرتب کردن سر و صورت و حتی شیوه ناخن گرفتن و حمام رفتن دستوراتی داده اند، که همه بیانگر توجه ویژه دین اسلام به این موضوع می باشد.

آرایشگری از زمان های گذشته به عنوان یک شغل مطرح بوده است.

سابقه استفاده از بعضی مواد آرایشی و روغن معطر به عصر بقراط می رسد(1) و امروز نیز یکی از شغل های رایج به حساب می آید.

تلاش برای اجرای همه جانبه احکام اسلام در جامعه دینی، شناسایی احکام شغل ها و حرفه های گوناگون را لازم دارد، و همین ما را بر آن داشت که -هرچند کوتاه و ناتمام- در کتب دینی از منظر آراستگی و پیرایش موی سر و صورت -زن و مرد- و نیز پژوهشی مختصر درباره چگونگی پوشش داشته باشیم.

ص:13

1- مجله بهداشتی آرایشی، حسین طباطبائی، ص 11.

از آن جا که این اقدام گام نخستین در این راه است هرگز آن را خالی از کاستی نمی دانیم و چشم به راه نظرات تکمیلی و اصلاحی خوانندگان نکته سنج هستیم.

والحمد لله اولاً و آخراً

قم - بهار 1381

مریم واعظ

ص: 14

آراستگی در اسلام از دو نظر مورد توجه می باشد: آراستگی درونی و آراستگی بیرونی، که قسم اول آن از اهمیت بیش تری برخوردار است.

آراستگی فقط در شکل و شمایل ظاهری خلاصه نمی شود؛ بلکه فراتر از آن، درون و روح انسان را نیز دربرمی گیرد. آنان که دارای برجستگی های اخلاقی از قبیل صداقت، تواضع، شجاعت، سخاوت و از همه مهم تر، ایمان به خدای یکتا هستند و از ناپاکی های درونی، مانند خودپسندی، غرور، کینه و حسادت به دوراند، افرادی آراسته اند؛ بلکه اهمیت این جنبه آراستگی، به مراتب از آنچه امروز به عنوان آرایش از آن یاد می شود، مهم تر و ارزشمندتر است.

کتاب اخلاق اسلامی درباره فضیلت این زیبایی ها و تبیین عوامل پدیده آورنده و آفات آن نوشته شده است و در طول تاریخ، دانشمندان اسلامی اهتمام ویژه ای به آن داشته اند و نه تنها خود را به این زیبایی ها آراسته اند، بلکه راه دستیابی به آن را نیز ترسیم کرده اند و کتاب های گران سنگی در این موضوع نگاشته اند.

در خصوص آراستگی ظاهری - هرچند در درجه دوم اهمیت است ولی کم اهمیت هم نیست - در جای جای کتب فقهی و آداب اسلامی مسائلی مطرح شده که ارزش و شیوه درست و نادرست آن را نشان می دهد، ولی برای انسان های علاقه مند به زیبایی های اخلاقی شایسته است که زیبایی های ظاهری مورد نظر اسلام را نیز مدنظر قرار دهند.

به گفته ارسطو: «آنچه که از تعادل و هماهنگی و دقت اجزاء برخوردار است زیباست و آنچه را که نمی توان انکار کرد، تا وقتی نوعی نظم و انسجام و تقارن و توازن و هماهنگی و تناسب بین اجزاء یک شیء نباشد، و در پدید آمدن آن حساب و دقت و ملاحظات ریزی انجام نگرفته باشد، زیبا به نظر نمی آید. برخلاف آنچه که معمولاً در بحث های زیبایی شناسی رایج است و جمال را صرفاً از این بُعد تحلیل و بررسی و معرفی می کنند، قلمرو دیگری هم هست که با ملاک های خاص خودش زشتی و زیبایی دارد و به تعبیری زشت و زیبا فقط در آن محدوده معنای جدی تری به خود می گیرد؛ چیزی که ما به عنوان جمال معنوی از آن یاد می کنیم، آن زیبایی متعال و جمال برین که روح حیات و چهره مقدس وجود است نباید تحت الشعاع لذت های زیبایی مادی و جمال جسمی قرار گیرد، وگرنه فاجعه به بار می آورد.» (1)

آرایش در فقه

در احکام دینی تعریف آرایش به تشخیص عرف واگذار شده است؛ یعنی هرآنچه را که مردم آرایش بدانند حکم آن را دارد و این امر در زمان های مختلف و در مکان های گوناگون متفاوت خواهد بود. پس اگر

ص: 17

حکمی در مورد آرایش وارد شود، هرآنچه را مردم آن محل آرایش بنامند مشمول آن حکم خواهد بود.

تشویق به آراستگی

«ای پیامبر، بگو! چه کسی زینت هایی که خدا برای بندگانش آفریده و روزی های پاکیزه را حرام گردانید! بگو این نعمت ها در دنیا برای کسانی است که ایمان آوردند و در قیامت نیز مخصوص آنان است.»⁽¹⁾

به گواهی روان شناسان، حس زیبایی یکی از چهار بعد روح انسانی است که به ضمیمه حس نیکی، حس دانایی و حس مذهبی، ابعاد اصلی روان آدمی را تشکیل می دهند و معتقدند که تمام زیبایی های ادبی، شعری، صنایع ظریف، و هنر به معنای واقعی مولود این حس است.⁽²⁾

اسلام، به عنوان یک دین مطابق فطرت و تأمین کننده خواسته های مادی و معنوی انسان ها، چطور ممکن است این حس اصیل را در روح بشر خفه کند و عواقب سوء عدم اشباع صحیح آن را نادیده بگیرد! اسلام استفاده کردن از زیبایی های طبیعت و پوشیدن لباس های زیبا و متناسب و به کار بردن بوی خوش و عطر را جایز، بلکه در برخی موارد لازم دانسته است. اسلام تنها به آرایش بانوان توجه نکرده و آرایش را ویژه یک جنس خاص ندانسته و مردان را نیز به آراستن خود توصیه کرده و آثار روحی و اجتماعی آن را گوشزد کرده است.

امام علی علیه السلام می فرماید:

هریک از شما باید آن گونه که دوست دارد فرد بیگانه ای در بهترین

ص: 18

1- «قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ». (سوره اعراف، آیه 32)

2- تفسیر نمونه، ج 6، ص 150.

حالت او را مشاهده کند، خود را برای برادر مسلمانش -آن هنگام که نزد او می رود- بیاراید. (1)

همین طور آراستگی ظاهر فقط هنگام برخورد با افراد خارج از منزل نیست؛ بلکه آراستگی در منزل نیز برای مردان و زنان سفارش شده است؛ امام باقر علیه السلام می فرماید:

همان گونه که مردان دوست دارند زینت را در خانم های خود ببینند، زنان نیز دوست دارند زینت را در شوهرانشان مشاهده کنند. (2)

حسن بن جهم گوید:

دیدم امام کاظم علیه السلام موی خود را رنگ کرده و خود را آراسته اند، عرض کردم فدایت شوم! شما هم خضاب کرده اید؟ حضرت در پاسخ فرمود:

آری! آراستگی شوهر موجب عفت زن می شود و بی عفتی زنان به سبب ناآراستگی شوهرانشان بوده است.

سپس فرمودند:

آیا دوست داری همسرت بدون زینت و آرایش باشد؟

عرض کردم: نه، فرمودند:

زن هم این چنین است.

پس از آن فرمودند:

نظافت و خوشبوئی و کوتاه کردن مو از اخلاق پیامبران است. (3)

ص: 19

1- «لیتزیّن أحدکم لأخیه المسلم إذا أتاه كما یتزین للغریب الذی یحبّ أن یراه فی أحسن الهیئة». (بحار الانوار، ج 79، ص 298) «

2- رساله نمونه، ص 155، به نقل از مکارم الاخلاق.

3- نعم ان التهیئة مما یرید فی عفة النساء و لقد ترک النساء العفة بترک أزواجهن التهیئة. ثم قال: أیسرک أن تراها علی ما تراک علیه إذا کنت علی غیر تهیئة؟ قلت: لا، قال: فهو ذاک ثم قال: من اخلاق الأنبیاء التتظیف و التطیب و حلق الشعر.... (وسایل الشیعه، ج 14، ص 183، حدیث 1، باب استحباب التتظیف و الزیئة للرجال و النساء)

و امام رضا علیه السلام فرموده اند:

برای مرد سزاوار نیست که عطرزدن و خوش بویی را از برنامه روزانه خود حذف کند. (1)

علاوه بر این، احادیث زیادی در تشویق مسلمانان به نظافت، مسواک زدن، حمام کردن، شستن سر، روغن زدن، شانه کردن، شارب گرفتن، ناخن گرفتن، عطرزدن، لباس پوشیدن و آراسته شدن به زینت‌ها و زیبایی‌های حلال وارد شده است؛ تا آن جا که نقل شده:

النَّظَافَةُ مِنَ الْإِيمَانِ. (2)

این دستورها فقط برای زن یا مرد نیست؛ بلکه همه را دربر می‌گیرد. امام صادق علیه السلام درباره موی سر می‌فرماید:

موی زیبا پوشش الهی است، آن را گرامی دارید. (3)

امام صادق علیه السلام از رسول گرامی اسلام صلی الله وعلیه وآله که فرمودند:

هرکس موی خود را کوتاه نکند، باید به آن رسیدگی کند (ژولیده مو نباشد) اگر نه آن را کوتاه کند. (4)

در مورد بانوان نیز آرایش و نظافت کاری پسندیده شمرده شده و بر آن تأکید شده است، با این شرط که در دید نامحرم قرار نگیرد. البته در برخی موارد هم واجب است مثل زینت کردن برای شوهر، آنگاه که خواست شوهر باشد (5) و در دستورات دینی ما بر این مطلب تأکید شده

ص: 20

1- «لا ینبغی للرجال أن یدع الطیب فی کل یوم». (وسائل الشیعه، ج 1، ص 441، ح 2)

2- بحار الانوار، ج 59، ص 291؛ مستدرک الوسائل، ج 16، ص 319.

3- «الشعر الحسن من کسوة الله فأکرموه». (وسائل الشیعه، ج 1، ص 432، حدیث 2)

4- «من اتخذ شعراً فلیحسن ولایتة أو لیجزه». (وسائل الشیعه، ج 1، ص 432، حدیث 1)

5- تحریر الوسیله، ج 2، ص 305.

است. از امام باقر علیه السلام، درباره وصل کردن مو به مو (کلاه گیس) سؤال شد؛ امام علیه السلام فرمودند:

هر زینتی که زن برای شوهر خود به کاربرد مانعی ندارد. (1)

پیامبر اکرم صلی الله وعلیه وآله در مورد برخورد زنان با شوهرانشان می فرمایند:

بر زن لازم است از بهترین عطرهايش استفاده کند و زیباترین لباس و جامه اش را بپوشد و خود را به نیکوترین وجه بیاراید و صبح و شام خود را بر شوهرش عرضه کند، البته حقوق شوهر زیادتر از این است. (2)

آرایشگری از دید اسلام

برخلاف گروه هایی که معتقدند هدف وسیله را توجیه می کند، در دین اسلام وسیله ای می تواند مورد استفاده قرار گیرد که مورد تأیید قانونگذار شرع باشد. به همین سبب مسلمان معتقد، برای امرار معاش، شغل و حرفه ای را انتخاب می کند که مورد پذیرش خدا و رسول صلی الله وعلیه وآله باشد.

بدین ترتیب دارایی انسان اگر از راه های پذیرفته شده شرع مقدس به دست آید، مباح وگرنه، حرام و غیرقابل تصرف است.

آرایشگری از شغل هایی است که دین اسلام آن را نهی نکرده است. پس شغلی مباح است. بنابراین، درآمد حاصل از آن نیز در صورتی که با کار ممنوعی (مثل تراشیدن ریش، یا وصل موی انسانی دیگر به موی زن برای بعضی اهداف و...) آمیخته نگردد، مباح است.

ص : 21

1- «لا یأس علی المرأة بما تزینت به لزوجها». (وسایل الشیعه، ج 12، ص 94، حدیث 3)

2- «...وعلیها أن تتطیب أطیب طیبهها و تلبس أحسن ثیابها و تزین بأحسن زینتها و تعرض نفسها علیه غدوة و عشية و اکثر من ذلك حقوقه علیها». (وسایل الشیعه، ج 14، ص 112، باب 9، حدیث 2)

سؤال: زنی هستم که شغلم آرایشگری است و مخصوص بانوان مسلمان و باحجاب در محیطی محفوظ می باشد. خواهشمند است، نظر مبارکتان را در مورد درآمد حاصله اعلام فرمایید.

جواب: در فرض سؤال اشکال ندارد و درآمد حاصله حلال است. (1)

در روایتی از امام صادق علیه السلام آمده است:

زن آرایشگری خدمت پیامبر گرامی اسلام صلی الله وعلیه وآله رسید. پیامبر صلی الله وعلیه وآله از او پرسیدند:

آیا هنوز آرایشگری می کنی؟

عرض کرد: «ای پیامبر خدا! من به کار خود ادامه خواهم داد؛ مگر این که شما نهی کنید.»

حضرت فرمودند:

ادامه بده، وقتی که آرایش می کنی با پارچه کهنه به صورت نکش، زیرا این کار طراوت صورت را می برد و موی زن را به دیگری وصل نکن.... (2)

پس از بررسی آرایشگری و درآمد حاصل از آن از جهت مباح یا حرام بودن، به شیوه آرایشگری می پردازیم.

بررسی شیوه های نهی شده

انجام هر کار با شیوه های گوناگون میسر است؛ مهم، انتخاب شیوه درست است. و آن شیوه از زاویه سخن ما، روش مورد تأیید قانونگذار دین است.

ص: 22

1- استفتانات از محضر امام قدس سره، ج 3، ص 32.

2- «عن ابی عبد الله علیه السلام: قال: دخلت ماشطة علی رسول الله صلی الله وعلیه وآله فقال لها هل ترک عملک أو أقت علیه. فقالت یا رسول الله صلی الله وعلیه وآله: أنا أعمله. إلا أن تنهانی عنه فأنتهی عنه: فقال لها: افعلی فإذا مشطت فلا تجلی الوجه بالخرق فأنها تذهب بماء الوجه ولا تصلی الشعر بالشعر...». کافی، ج 5، ص 119، حدیث 2؛ تهذیب، ج 6، ص 359، حدیث 152.

برای شناخت راه های مباح و مجاز در آرایشگری نخست شیوه های نهی شده را برمی شماریم تا شیوه های مجاز به خودی خود آشکار گردد.

آرایش توسط جنس مخالف

در جامعه اسلامی ما، به طور معمول، آرایش هر جنس توسط همان جنس انجام می شود؛ یعنی مردها کار آرایش آقایان را انجام می دهند و آرایش خانم ها نیز توسط بانوان انجام می پذیرد. برفرض اگر آرایش مرد توسط زن نامحرم یا بالعکس آرایش زنی توسط مرد نامحرم انجام پذیرد ممنوع و حرام است؛ زیرا کار آرایشگری، با نگاه و لمس همراه است و نگاه زن و مرد نامحرم به بدن یکدیگر حرام است. تا حدی که نگاه کردن به موی زن نامحرم که جدا شده است نیز جایز نیست. (1)

چند مسأله

1. زن باید مو و بدن خود را از نامحرم بپوشاند. (2)
2. «نگاه کردن به بدن زن نامحرم به جز صورت و دست ها چه با قصد لذت و چه بدون قصد لذت حرام است.» (... و نیز نگاه کردن زن به بدن مرد نامحرم حرام می باشد. (3)
3. هر عضوی که نگاه کردن به آن حرام است، تماس بدنی با آن نیز حرام است... بلکه اگر نگاه به صورت و دست های زن نامحرم را جایز بدانیم، تماس بدنی با آنها جایز نیست. هم چنین عمل "لیزیک" و "اپیلاسیون مرکزی" که مُنْجَز به نگاه به عورت گردد حرام می باشد

ص: 23

1- تحریرالوسیله، ج 2، ص 243، م 21.

2- توضیح المسائل، مسئله 2435.

3- همان، مسئله 2433.

و نیز ساکشن و هر عملی که لازمه آن نگاه به عورت باشد حرام است. (1)

آرایش شبیه به جنس مخالف

از دیگر موارد ممنوع آن است که زن یا مرد به گونه ای آرایش کند که شبیه جنس مخالف شود.

از پیامبر اکرم صلی الله وعلیه وآله نقل شده است که:

لعنت خدا بر مردانی که خود را به قیافه زنان درآورند و لعنت خدا بر زنانی که خود را به قیافه مردان درآورند! (2)

سؤال: آیا مردها می توانند صورت خود را با لوازم آرایش خانم ها زینت کنند یا مانند خانم ها زیر ابرو بردارند؟

جواب: اشکال دارد. (3)

ترویج فرهنگ ابتذال و دشمنان

دین اسلام برای پیروان خود استقلال و عزت و عدم وابستگی به دشمنان را می خواهد و آرایشی که فرهنگ دشمنان و فساد را ترویج نماید، حرام است. بعضی از مدل های آرایش به عنوان شعار سیاسی و فرهنگی گروه های مبتذل و حتی منحرفان جنسی قرار گرفته و موجب فساد در جامعه و حرام است.

سؤال: پوشیدن لباس و آرایش با مدل های کاملاً غربی، از قبیل رپ، در انظار عمومی چه حکمی دارد؟

ص: 24

1- تحریر الوسیله، ج 2، ص 243، مسئله 20.

2- «لعن الله المتشبهین من الرجال بالنساء و لعن الله المتشبهات من النساء بالرجال». (بحار، ج 103، ص 258، حدیث 6)

3- احکام روابط زن و مرد، استفتائات آیه الله گلپایگانی.

جواب: آیه‌الله خامنه‌ای: اگر فساد دارد باید اجتناب شود.

آیه‌الله فاضل لنکرانی: «پوشیدن این لباس‌ها و تشبّه به کفار مناسب شأن یک مسلمان انقلابی نیست.»

آیه‌الله صافی گلپایگانی: «پوشیدن این لباس به تقلید از کفار در زیّ (شأن) جوانان مسلمان نیست و اگر صدق تشبّه به کفار بکند حرام است.» (1)

فریبکاری در آرایش

آیا آرایشگر می‌تواند هرگونه که مشتری می‌خواهد او را آرایش کند؛ مثلاً اگر از وی بخواهند کسی را که از او خواستگاری شده، طوری زیبا جلوه دهد، یا عیبی را که در او هست به گونه‌ای بپوشاند که خواستگار را به اشتباه اندازد، می‌تواند این کار را انجام دهد؟

«... این کار نه تنها برای آرایشگر جایز نیست، بلکه درخواست این کار از طرف مشتری نیز صحیح نمی‌باشد.» (2)

آرایش مضرّ

آرایش کردنی که باعث ضرر و زیان برای شخص شود جایز نیست. هر کاری - حتی عبادات - اگر ضرر و زیانی را متوجّه انسان کند ممنوع است؛ برای نمونه:

«اگر انسان چیزی بخورد که برای او زیان داشته باشد، یا وضویی بگیرد، و یا غسلی انجام دهد و یا هرگونه عمل عبادی و یا غیرعبادی را که برایش ضرر دارد انجام دهد، کار حرامی انجام داده است.» (3)

ص: 25

1- مسائل جدید از دیدگاه علما، ص 104-101.

2- ر.ک: تحریر الوسیله، ج 2، ص 295.

3- توضیح المسائل، امام خمینی، مسئله 2630.

تاتوکردن ابرو، مژه، لب و سوزاندن جای مو، و کاشتن ناخن، اشکال ندارد، در مورد کاشت ناخن باید توجه داشت که هنگام نماز برای وضو و یا غسل باید برداشته شود و اگر نه به فرموده همه مراجع وضو و غسل باطل و در نتیجه نماز باطل خواهد بود مگر در هنگام ضرورت که حکم جبیره را داراست و اگر قابل برداشتن نباشد این کار برای آرایشگر هم اشکال دارد. (1) از نظر بهداشتی سبب ایجاد بیماری پوستی می شود،

باید از آن پرهیز کرد.

اگر از طرف آرایشگر به مشتری زبانی وارد شود در بعضی موارد موجب ضمان خواهد بود؛ مثلاً:

در مورد آقایان، اگر آرایشگر کاری کند که موی سر یا موی صورت از بین برود و دیگر نروید باید دیه کامل یک فرد را به او بدهد، (2) اما اگر

دوباره بروید در مورد ریش باید یک سوم دیه را و در سر باید ارش - نوعی خسارت که دادگاه معین می کند - پردازند. (3)

در مورد خانم ها هم اگر به گونه ای زیان وارد شود که موی سر ریخته و دیگر نمی روید آرایشگر دیه کامل یک زن را می پردازد، (4) ولی در صورتی که دوباره می روید باید به اندازه مهر زبانی که موقعیت او را دارند، به او پردازند. (5)

آرایش برای نامحرم

از دیگر موارد ممنوع، آرایش بانوان برای اشخاص نامحرم است، همان گونه که نمایانندن خود به نامحرم جایز نیست، نمایانندن آراستگی ها

ص: 26

1- تحریر الوسیله، ج 2، ص 242، م 16.

2- تحریر الوسیله، ج 3، ص 570، مسئله 1.

3- همان، مسئله 2.

4- همان، مسئله 1.

5- همان.

هم جایز نمی باشد و آرایشی که به این قصد انجام گیرد ممنوع است و جایز نیست خانمی به قصد این که نامحرم او را ببیند، آرایش کند. (1)

سؤال: آرایشگری که زن ها را آرایش می کند و می داند، زن خودش را به نامحرم نشان می دهد، چه حکمی دارد؟

جواب: اگر به قصد نشان دادن به نامحرم او را آرایش کند اعانت بر اثم (کمک به گناه) است و حرام، ولی اگر علم دارد، بدون قصد عیبی ندارد. (2)

از مسئله فوق چنین استفاده می شود که فقط در صورتی که آرایشگر بداند زن آرایش شده خود را به نامحرم نشان می دهد و چنین قصدی هم داشته باشد، اشکال دارد.

تراشیدن ریش

از دیگر موارد آرایش ممنوع، تراشیدن ریش می باشد.

«تراشیدن ریش با تیغ و یا ماشین که مثل تیغ است، بنا بر احتیاط واجب، حرام است.» (3)

سؤال: آیا مرد جوانی که 18-19 سال دارد، اجازه دارد که فقط به منظور رویدن مو در صورت، (ریش و سبیل) و بهتر رویدن آن صورت را دو یا سه بار با تیغ بتراشد یا خیر؟ در مورد سبیل چه می فرمایید؟

جواب: بنا بر احتیاط نباید ریش را بتراشد، ولی تا زمانی که ریش بیرون نیامده، تیغ به صورت کشیدن مانعی ندارد و تراشیدن سبیل اشکالی ندارد. (4)

ص: 27

1- احکام روابط زن و مرد، ص 152.

2- همان، ص 153.

3- استفتائات، امام خمینی قدس سره، ج 2، ص 32.

4- همان، ص 31.

سؤال: گذاشتن سیبل نسبتاً کوتاه به نحوی که نوک های شارب و آبخور دقیقاً کوتاه شده باشد چگونه؟

جواب: مانعی ندارد. (1)

سؤال: مشخص بودن خطفاصل بین موی سر و ریش و روی شقیقه چه صورت دارد؟

جواب: اشکالی ندارد. (2)

سؤال: آیا تراشیدن ریش حرام است؟ کسی که در اثر اضطراب ریشش را بتراشد، مثلاً شغلش طوری است که اگر ریشش را نتراشد، باعث جمع شدن گردو خاک در لابلاي موی صورتش می شود، تکلیفش چیست؟ آیا کار حرامی انجام می دهد؟

جواب: ریش تراشی حرام است، علی الاحوط و عذر مزبور مجوز ریش تراشی نیست. (3)

سؤال: چون کارکنان آتش نشانی در ارتباط با شغلی که دارند، از جمله پوشیدن ماسک های ضدگاز و همچنین سرایت آتش به صورتشان در هنگام اطفاء حریق، داشتن ریش بلند، خالی از خطر نخواهد بود، با توجه به این که تراشیدن ریش با تیغ از نظر شرعی اشکال دارد، حکم چیست؟

جواب: اگر ممکن است، به مقداری که صدق ریش کند را باقی گذارند و خود را از خطر حفظ کنند و اگر ممکن نیست معذورند. (4)

احکام جانبی آرایشگری

در کنار مسائلی که مطرح شد، مسائل دیگری نیز وجود دارد که ممکن است ذهن پرسشگر خواننده را مشغول دارد؛ به عنوان مثال، حکم زینت

ص: 28

1- همان.

2- همان.

3- همان، ص 32.

4- همان، ص 32.

و آرایش در مکان های مختلف، زینت و آرایش بانوان در جایی که نامحرم آنها را می بیند، استفاده از زینت آلات در مناسک حج یا نماز، وضوگرفتن در هنگام استفاده از مواد آرایشی، اصلاح ابرو، لاک زدن، عطرزدن، سر مه کشیدن به چشم و....

به جهت ارتباط این مسائل با موضوع مورد بحث، حکم فقهی آنها بیان می شود:

«النگو، دست بند، انگشتر، حلقه ازدواج، بلندکردن ناخن، لاک زدن، حناگرفتن، پوشیدن دستکش های توری و ساعت های مچی زینتی و هرچیز که از زینت های دست به حساب می آید، باید از نامحرم پوشانده شود و به طور کلی هرچه عرفاً زینت محسوب می شود، پوشیدن آن از نامحرم واجب است.»⁽¹⁾ «تاتو ابرو و لب و چشم نیز همین حکم را دارد.»

موی مصنوعی

«بنابر احتیاط واجب خانم ها باید موهای مصنوعی را که به موی خود وصل کرده اند یا کلاه گیزی را که به سر گذاشته اند بپوشانند؛ و فرقی نمی کند که موی وصل شده از موی مرد یا زن باشد.»⁽²⁾

آرایش زن برای غیرشوهر

بیشتر درباره آرایش بانوان برای شوهران خود نکاتی بیان شد. در این جا احکام مربوط به آرایش زن برای غیر شوهر ذکر می شود.

این موارد بیشتر در میهمانی ها و مجالس اتفاق می افتد، که اگر نگاه نامحرمی به این افراد نیفتد گناهی بر آنان نیست -گرچه زنان مؤمن

ص: 29

1- احکام روابط زن و مرد، ص 86.

2- عروة الوثقی، مسئله 1، ستروساتر.

آراستگی خود را در مکان هایی که حتی احتمال قرارگرفتن در دید نامحرم است حفظ می نمایند.

سؤال: آرایش کردن زن ها برای غیرشوهر، در بعضی از مجالس زنانه، مثل عروسی یا مهمانی زنانه چه حکمی دارد؟

جواب: در صورتی که نامحرم او را نبیند اشکالی ندارد. (1)

همان گونه که نشان دادن آرایش به نامحرم مان جایز نیست، نظرکردن نامحرم نیز به آراستگی بانوان جایز نیست. به عنوان مثال، نگاه به نامحرم به هنگام امتحان لباس یا جواهرآلات در وقت خرید، اشکال دارد.

مسئله: «نامحرم به هر منظور که آرایش کرده باشد، نگاه کردن به او جایز نیست، حتی اگر برای پرو لباس یا امتحان انگشتر یا انگویا گردن بند و... باشد.»

اصلاح ابرو

اصلاح ابرو برای بانوان اگر از زینت ها به حساب آید، باید از نامحرم پوشانده شود:

سؤال: با توجه به این که زیرابرو برداشتن برای بانوان زینت حساب می شود آیا پوشاندن آن از نامحرم واجب است؟»

جواب: واجب است زینت را از نامحرم بپوشانند. (2)

رنگ کردن موی سر و صورت

رنگ کردن موی سر و موی صورت در مورد آقایان توصیه شده است. در روایتی از امیر مؤمنان علیه السلام نقل شده که رنگ کردن مو به پیامبر صلی الله وعلیه وآله هدیه شده و از مستحبات است. (3)

ص: 30

1- احکام ازدواج، 1880، استفتاء به نقل از احکام روابط زن و مرد.

2- رساله نمونه، ص 304.

3- وسایل الشیعه، ج 1، ص 400، حدیث 5.

به رنگ کردن موی سر و صورت با رنگ سیاه تأکید بیش تری شده است. (1) همچنین به رنگ کردن با حنا سفارش شده است. (2)

لاک ناخن

از آرایش های مورد استفاده بانوان حنازدن به دست ها و لاک ناخن ها است، که اگر زینت به حساب آید باید از نامحرم پوشیده شود.

سؤال: آیا لاک زدن به ناخن و حنازدن به دست ها برای بانوان اشکال دارد؟

جواب: اشکال ندارد؛ ولی زینت را باید از نامحرم بپوشانند. (3)

سرمه کشیدن

سرمه کشیدن نیز از طرف معصومین علیهم السلام مورد توجه و تأکید واقع شده است. (4) آن بزرگواران خود نیز از آن استفاده می کرده اند. این توجه به سبب وجود خواص طبّی و دارویی سرمه است، روایت شده که حضرت رسول صلی الله وعلیه وآله هنگام خواب سرمه می کشیدند. (5)

سؤال: اگر بانوان سرمه را نه برای زینت؛ بلکه برای خواص طبّی آن استفاده کنند، آیا در این صورت بازهم باید آن را از نامحرم بپوشانند؟

جواب: اگر عرفاً زینت حساب می شود، باید بپوشانند، چه قصد زینت کردن داشته باشند، چه نداشته باشند. (6)

ص: 31

1- همان، ج 1، ص 402.

2- همان، ص 408.

3- رساله نمونه، ص 304، با استفاده از عروة الوثقی، ج 1، ص 551.

4- وسایل الشیعه، ج 1، ص 413.

5- همان، ص 413، حدیث 1.

6- عروة الوثقی، ج 1، ص 120، مسئله 32.

این نکته از نظر دور نماند که استفاده از سرمه برای خواص طیبی، آن گونه که روایات اشاره دارد، هنگام استراحت شبانه است که پرواضح است در آن هنگام زینت بودن آن منتهی است.

عطر و ادکلن

استفاده از مواد خوشبوکننده (عطر و ادکلن) مخصوص بانوان یا آقایان نیست، و این امری پسندیده است، اما بانوان در جایی که نامحرم آمدوشد دارد به سبب جلب توجه، از استفاده این مواد خودداری نمایند؛ چون در صورت ایجاد مفسده و تحریک، این کار جایز نیست.

«عطر زدن زنان اگر موجب مفسده و تحریک باشد جایز نیست.» (1)

به طوری که اگر برای مردی غیر از شوهر خود از مواد خوشبوکننده استفاده کند، مستحب است غسل نماید.

«زنی که برای غیر شوهرش، بوی خوش استعمال کرده، مستحب است غسل نماید.» (2)

آرایش و عبادت

موضوع دیگر، استفاده بانوان از زیورآلات و استعمال مواد آرایشی در حال نماز است، که نماز خواندن با آنها اشکالی ندارد، مگر این که مواد آرایشی در هنگام وضو یا غسل مانع رسیدن آب به بدن گردد و یا در هنگام نماز موجب عدم تماس پیشانی با مهر شود، در این صورت باید این مواد را پاک کرد.

ص: 32

1- احکام روابط زن و مرد، ص 86. (استفتاء از امام خمینی رحمه الله)

2- توضیح المسائل، مسئله 644.

سؤال: آیا استفاده از لوازم آرایش و زینت آلات در نماز اشکال دارد؟

جواب: استفاده از لوازم آرایشی و زیورآلات برای زنان، هنگام نماز اشکال ندارد، ولی باید برای وضو و غسل، موادی که جرم دارد پاک شود و برای مُهر هم مانع نباشد.

(1)

برای آقایان پوشیدن لباس حریر خالص و طلا بافت در نماز اشکال دارد که تفصیل آن در بخش پوشش خواهد آمد.

آرایش و مسجد

«یا بَنی آدَمُ خُذُوا زینَتَکُمْ عِنْدَ کُلِّ مَسْجِدٍ» (2)

ای فرزندان آدم! زینت خود را به هنگام رفتن به مسجد، با خود بردارید.

این جمله می تواند هم اشاره به زینت های جسمانی مثل پوشیدن لباس های مرتب و تمیز، شانه زدن موها، به کاربردن عطر و مانند آن و هم شامل زینت های روحانی مثل صفات انسانی، ملکات اخلاقی، پاکی نیت و اخلاص باشد.

از امام هشتم علیه السلام درباره این آیه سؤال شد، حضرت علیه السلام فرمودند:

از جمله زینت های مورد اشاره شانه زدن هنگام هر نماز است. (3)

درباره زندگانی امام حسن مجتبی علیه السلام نقل شده است که هنگامی که به نماز برمی خواستند بهترین لباس های خود را می پوشیدند. از دلیل این کار سؤال کردند، حضرت فرمود:

ص: 33

1- استنباط از رساله عملیه امام خمینی، مسئله 1060 و 289.

2- سوره اعراف، آیه 31.

3- سئل أبو الحسن الرضا علیه السلام عن قول الله عز وجل «خُذُوا زینَتَکُمْ عِنْدَ کُلِّ مَسْجِدٍ»، قال: من ذالک التمشط عند کل صلوة. (وسایل، ج 1، ص 426، حدیث 3)

خدا زیباست و زیبایی را دوست دارد و به همین جهت من برای رازونیا با پروردگارم لباس زیبا می پوشم و دستور داده که به هنگام رفتن به مسجد زینت خود را بگیرد. (1)

باید توجه داشت پوشیدن لباس سفید و عطرزدن برای نماز مستحب است.

آرایش و حج

حج عبادتی سیاسی و کنگره عظیم جهانی است که هر ساله توسط مسلمانان جهان در روزهای مخصوصی برگزار می گردد، و دارای احکام شرعی بسیاری است. در این نوشتار فقط حکم آرایش در حال احرام مورد نظر است که هیچ گونه آرایش و استفاده از مواد آرایشی مجاز، در آن حال جایز نیست.

«سرمه کشیدن برای مرد و زن، حنابستن و انگشتر به دست کردن برای زینت، و همچنین زینت (آرایش) کردن برای زنان، اگرچه برای همسر باشد و استعمال روغن و زدودن مو از سر و صورت و بدن و گرفتن ناخن در حال احرام حرام است.» (2)

مکان آرایشگری (آرایشگاه)

اشاره

جایی که آرایش در آن انجام می گیرد (آرایشگاه)، دارای ویژگی هایی است که رعایت یک سری از اصول در آن جا ضروری می باشد؛ در ذیل به برخی از آنها اشاره می شود

ص: 34

-
- 1- «إن الله جميل، يحب الجمال فأتجمل لربّي و هو يقول خذوا زینتکم عند کل مسجد». (تفسیر نمونه، ج 6، ص 150، به نقل از وسایل، ج 3، ابواب احکام الملبس)
 - 2- تحریر الوسیله، ج 1، ص 422، تروک احرام.

مکان آرایش بایستی مناسب و محفوظ باشد؛ خصوصاً آرایشگاه بانوان که رعایت پوشش کامل برای آنان ضروری است و باید از تردد و دید افراد نامحرم به دور باشند.

مباح بودن

نکته دیگر، مباح بودن مکان آرایشگری است.

«در صورت استیجاری بودن مکان، صاحب آرایشگاه باید طبق عقد اجاره و شروط آن عمل نماید؛ یعنی مدت اجاره را رعایت کند اجاره بها را بپردازد و... و اگر ملکی است، مالکیت آن از راه صحیح به دست آمده باشد.» (1)

ابزار آرایشگری

ابزار و وسایلی که در آرایشگری استفاده می شود، از قبیل قیچی، پمپ، سیفون، آپاچ، سشوار، رنگ های مو، کرم های صورت، تیغ و... وسایلی هستند که می توان در کار حلال یا حرام از آنها استفاده کرد.

خرید و فروش این گونه وسایل برای استفاده حلال جایز است، ولی برای استفاده حرام جایز نیست؛ چون اگر چیزی را که می شود استفاده حلال از آن ببرند به این قصد بفروشند که آن را در حرام مصرف کنند، مثلاً انگور را به این قصد بفروشند که از آن شراب تهیه نماید معامله آن حرام و باطل است. (2)

ص: 35

1- ر.ک: توضیح المسائل، بخش بیع و اجاره.

2- توضیح المسائل، مسئله 2068.

بسیار به جا و مناسب است که وسایل مورد استفاده در آرایشگری تمیز و بهداشتی باشد زیرا بیماری های پوستی و غیر آن از این طریق قابل انتقال است و نیز حوله ها و پیش بندها دارای رنگی روشن باشد، تا اندک چرکی روی آن معلوم شود.

شایسته است برای رعایت بیش تر بهداشت، شانه از خود مشتری باشد. شانه جزء وسایلی است که در دستورات دینی ما به اختصاصی بودن آن توصیه شده است.

پاکی ابزار و ملزومات بهداشتی دیگر

الکل: الکل ماده ای است که در آرایشگاه ها برای ضدعفونی ابزار مورد استفاده قرار می گیرد برای این کار،

«اگر الکل صنعتی باشد و انسان نداند از چیزهایی که مست می کند گرفته شده است یا نه، پاک است.»

(1)

لوازم بهداشتی: روغن و صابون هایی که از کشورهای غیراسلامی می آورند، اگر انسان یقین به نجاست آنها نداشته باشد، پاک است.» (2)

وسایل دیگر آرایشگری، از قبیل ابزار و مواد که با سرگردن یا صورت تماس پیدا می کند، تا وقتی که آلوده به خون یا نجاست دیگر نشود، پاک است. تیغ، شانه، موپران و... نیز همین گونه اند.

بهتر است مراقبت شود که به هنگام خیس کردن سر، اگر جایی با خون نجس شده است، به جاهای دیگر سرایت نکند.

ص: 36

1- استفتائات، امام خمینی، ج 1، ص 100.

2- توضیح المسائل، مسئله 94.

فر پرسی

این فر به گفته بعضی از آرایشگرها، فری است که ابزار آن از مواد نجس است و سبب نجس شدن موی سر می شود. به همین جهت مناسب است که آرایشگران پس از اتمام کار به مشتری یادآوری کنند که سر و موی خود را آب بکشد.

ماسک و گریم

استفاده از ماسک یا گریم کردن - همان گونه که گذشت - اگر برای به اشتباه انداختن خواستگار نباشد، اشکالی ندارد.

درآمد آرایشگر (احکام مالی)

پولی که آرایشگر دریافت می کند در مقابل کاری است که انجام می دهد، و در نتیجه دستمزد آرایشگر در صورتی که اصل عمل اشکال نداشته باشد، اشکالی ندارد.

چند نکته

الف - معمولاً نرخ آرایشگاه ها توسط اتحادیه صنفی مربوط مشخص شده و مشتری ها با توجه به این نرخ برای اصلاح به آرایشگاه مراجعه می نمایند، برای همین شایسته نیست آرایشگر بیش از آنچه معین شده دریافت نماید؛ مگر این که مشتری با رضایت خود مبلغی اضافی پرداخت کند یا این که آرایشگر کاری زیاده از معمول انجام دهد.

مسأله: «در جایی که نرخ مشخصی در کار نباشد، مبلغی که با توافق طرفین معین گردد، از مشتری دریافت می شود و در صورت نبودن توافق

قبلی، مبلغی را که در آن محل برای چنین کاری پرداخت می شود، مشتری پرداخت می کند.» (1)

ب - در هر کاری، اگر انسان بیش از مخارج سالانه اش، پس اندازی داشته باشد، یک پنجم آن را به عنوان خمس به حاکم شرع می پردازد، آرایشگر نیز چنین است.

سؤال: خمس از چه موقعی بر انسان واجب می شود؟

جواب: مکلف از موقعی که شروع به پیداکردن درآمد می کند، تا سر سال اگر درآمدش از مخارج سال زیاد بیاید، باید خمس باقیمانده را بدهد. (2)

بنابراین، آرایشگران اگر استخدامی نباشند که حقوق ماهیانه دریافت کنند و مزد را پس از کار از مشتری دریافت می کنند، اولین روز آغاز آرایشگری آغاز سال خمس آنان است.

آرایشگر و اشیاء پیداشده

بسیار اتفاق می افتد که در آرایشگاه یا مغازه های دیگر، اشیایی باقی می ماند و آرایشگر صاحب آن را نمی شناسد و یا دسترسی به آنها ندارد، در این صورت، این اشیاء اگر دارای نشانه و قیمت آنها بیش تر از نیم مثقال نقره باشد باید تا یک سال آن را اعلان کنند و پس از یک سال اگر صاحبش پیدا نشد و از پیداشدن او مأیوس شدند از طرف صاحبش به فقیر بدهند. (3)

سؤال: مدتی است که کیفی یا مقداری پول پیدا شده است، با این که پشت شیشه مغازه نوشته ام، ولی هنوز صاحبش پیدا نشده است. همچنین

ص: 38

- 1- تحریرالوسیله، ج 1، ص 575، مسئله 15.
- 2- استفتائات، امام خمینی، ج 1، ص 419.
- 3- توضیح المسائل، مسئله 2566.

بعضی مواقع مشتری‌ها اجناسی باقی می‌گذارند که صاحبان آنها را نمی‌شناسیم، تکلیف ما چیست؟

جواب: بعد از یک سال تعریف [اعلان] و یا یأس از پیداشدن صاحبش، باید از جانب صاحب آن، آن را به فقیر صدقه بدهند و در صورت اول [یعنی صورتی که چیزی پیدا شده است]، پس از یک سال تعریف خودش نیز می‌تواند بردارد. (1)

آرایشگاه و معاشرت با دیگر افراد

افراد اجتماع دارای سلیقه‌ها و خلق‌های گوناگون می‌باشند، با این حال حقوقی بر یکدیگر دارند؛ مراقبت در حفظ حقوق دیگران و بی‌حرمتی نکردن به آنان در برخوردهای اجتماعی و معاشرت‌ها، بسیار حایز اهمیت است.

برخورد نیک

بدون شک هر انسانی در آرزوی موفقیت است، و یکی از رازهای موفقیت، خوش برخوردی با افراد است. امام علی علیه السلام می‌فرماید:

زیبا سخن بگوئید تا پاسخ زیبا بشنوید. (2)

برای گرم ترشدن رابطه‌ها در سخنان معصومین علیهم السلام عواملی ذکر شده است، از آن جمله نقل شده که:

سه چیز دوستی را در میان مسلمانان خالص می‌کند:

1. با گشاده رویی با او (برادر مسلمان خود) برخورد نماید.

2. هنگام نشستن برای او جا باز کند.

ص: 39

1- استفتائات، امام خمینی، ج 2، ص 906.

2- «إِجْمَلُوا فِي الْخُطَابِ، تَسْمَعُوا جَمِيلَ الْجَوَابِ». (غررالحکم، ص 139)

3. به بهترین نامی که دوست دارد، او را صدا زند. (1)

چه زیباست که هم آرایشگر و هم مراجعه کنندگان - اگر چه یکدیگر را نمی شناسند - با برخوردی زیبا باهم روبرو شوند؛ دستورهای اسلامی - خصوصاً سلام کردن که در واقع دعا در حق یکدیگر است - را به کارگیرند. نام یکدیگر را با احترام به زبان آورند و با لحنی شاد، صمیمی و دلپسند از یکدیگر استقبال کنند. صاحب مغازه نهایت مراقبت از لوازم مشتری را به عمل آورد؛ با حوصله به سخنانش گوش دهد؛ در مسائل خصوصی و خانوادگی یکدیگر تجسس نمایند؛ در آرایشگاه از پخش شایعات و خبرهای بدون اساس خودداری کنند؛ در تعارف های معمولی - خصوصاً آرایشگر - تبعیض قایل نشوند و به حقوق یکدیگر احترام گذارند. آرایشگر به وعده هایی که می دهد عمل کند و وظایف صنفی خود را کاملاً مراعات نماید.

رعایت نوبت

از دیگر عوامل موفقیت، نظم و ترتیب در کارها است. امام علی علیه السلام می فرمایند:

شما دونفر - امام حسن و امام حسین علیه السلام - و تمام فرزندان و خاندانم و کسانی که این وصیت به آنها می رسد را به ترس از خدا و نظم در امور زندگی سفارش می کنم. (2)

آرایشگر و مراجعه کننده با رعایت نظم می توانند در انجام سریع و بهتر کارها به همدیگر کمک کرده و همت نمایند که حقی از کسی ضایع

ص: 40

1- رساله نمونه، ص 175، به نقل از اصول کافی، ج 2، ص 643.

2- «اوصیکما و جمیع ولدی و اهلی و من بلغه کتابی بتقوی اللّٰه و نظم امرکم...». (نهج البلاغه، ترجمه دشتی، ص 558-559)

نشود، زیرا همان گونه که وقت برای ما ارزشمند است و دوست داریم نوبت ما محفوظ باشد برای دیگران نیز چنین است.

آرایشگر می تواند با قراردادن قرآن، کتب مذهبی و دیگر کتاب های قابل استفاده برای عموم و نشریات و مجلات مفید، از هدر رفتن وقت مشتری جلوگیری و بدین وسیله برای خود اجر اخروی کسب کند. مراجعه کننده نیز می تواند، برنامه ریزی کند و برخی کارها را که می توان در آرایشگاه انجام داد، مثل مطالعه یا کارهایی از این دست را در وقت انتظار انجام دهد.

امانتداری

از موارد امانتداری این است که آرایشگران مراقب باشند که اسرار مشتریان خود را به کسی نگویند؛ به ویژه بانوان آرایشگر، زیبایی یا نقص اخلاقی و جسمی و اسرار خانم ها را برای دیگران، خصوصاً نامحرمان، توصیف نکنند؛ که این کار باعث آزار زنان مسلمان و بانوان باعفت بوده و ممنوع است، امام علی علیه السلام می فرمایند:

هرکس پرده از اسرار دیگران بردارد، خداوند پرده از اسرارش برمی دارد. (1)

همچنین عیب جویی از نظر شرعی امری غیر مجاز است:

«عیب جویی و تنقیص مسلمانان جایز نیست.» (2)

خداوند می فرماید:

وای بر هر بدگوی عیب جوا! (3)

ص: 41

1- غررالحکم، ص 638، حدیث 1141.

2- استفتانات، امام خمینی رحمه الله، ج 2، ص 618.

3- «وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ». (سوره همزه، آیه 1)

باید از غیبت -که گاه نقل مجالس است- پرهیز نمود چراکه یکی از گناهان کبیره محسوب شده و قبح و عقوبت آن نیز نسبت به بسیاری از گناهان دیگر بیش تر است. خداوند می فرماید:

«از شما بعضی غیبت بعض دیگر را نکنند؛ آیا کسی از شما دوست دارد که گوشت برادر مرده اش را بخورد!» (1)

رعایت حال محرومان

آرایشگر باایمان، روزی رسان اصلی را خداوند می داند و به وعده های پروردگار در مورد انفاق و جایگزین شدن آن ایمان دارد، به همین خاطر در گذشتن از حق خود در مواردی که باید گذشت نماید، کوتاهی نمی کند، خداوند در قرآن کریم می فرماید:

«مثل کسانی که اموال خویش را در راه خدا انفاق می کنند، همانند دانه ای است که هفت خوشه برویاند و در هر خوشه صددانه باشد و خداوند برای هرکس که بخواهد چند برابر می کند و خداوند گشایشگر دانا است.» (2)

به همین دلیل، به هنگام مراجعه افراد بی بضاعت و محروم با حفظ آبروی آنان، به تخفیف دادن به این گونه افراد یا دریافت نکردن اجرت، مبادرت می کند.

امر به معروف و نهی از منکر

در همه مکان ها، هنگام روبروشدن برادران و خواهران ایمانی، مواردی پیش می آید که احتیاج به تذکر دارد. آرایشگاه نیز همین گونه است. در

ص: 42

1- «لَا يَغْتَب بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُّحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا». (سوره حجرات، آیه 12)

2- «مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سَنَابِلَةٍ مِائَةٌ حَبَّةٌ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ». (سوره بقره، آیه 261)

برخورد با انجام گناه یا ترک کردن کار واجب امر به معروف و نهی از منکر با شرایط آن واجب است. علاوه بر آیات قرآنی (1) روایات زیادی در این رابطه هست، از پیامبر صلی الله وعلیه وآله نقل شده است که فرمودند:

امت من تا وقتی امر به معروف و نهی از منکر کنند و برای نیکی همکاری نمایند بر خوبی اند و وقتی این کار را ترک کنند، برکت ها از آنان گرفته شده و بعضی بر بقیه مسلط شوند و در زمین و آسمان یاری کننده ای نخواهند داشت. (2)

جامعه سالم در پرتو امر به معروف و نهی از منکر سلامت خویش را می یابد و حفظ می کند.

ص: 43

1- سوره آل عمران، آیه 114 و 104؛ سوره توبه، آیه 17 و سوره لقمان، آیه 17.

2- عن النبي صلى الله وعلیه وآله أنه قال: « لا تزال أمتي بخير ما أمر و بالمعروف و نهوا عن المنكر و تعاونوا على البر، فإذا لم يفعلوا ذلك نزعتم منهم البركات و سلط بعضهم على بعض، و لم يكن لهم ناصر في الأرض و لا في السماء». (وسایل الشیعه، ج 11، ص 398، حدیث 18)

فصل دوم: پوشش

اشاره

ص: 44

«ای فرزندان آدم برای شما لباسی فر فرستادیم که اندام شما را می پوشاند و مایه زینت شماسست، ولی بهترین جامه، لباس تقوا است.» (1)

در این بخش به مناسبت آراستگی و آرایش، مواردی از پوشش مورد بحث قرار می گیرد.

لباس در حالی که پوشش برای اندام و عیوب انسان است، به نوعی زینت و وسیله ای برای آراستن تن او نیز هست. در دستورات دینی درباره تمیزکردن لباس و منزل و استعمال عطر و... سفارش های زیادی شده است؛ امام صادق علیه السلام می فرماید:

خداوند زیباست و زیبایی را دوست دارد و از فقر و بیچارگی و خود را فقیر نشان دادن بدش می آید؛ و هنگامی که خدای عزوجل نعمتی بر بنده اش ارزانی می دارد، دوست دارد نشانه آن را در بنده اش ببیند.

ص: 46

1- «يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُؤَارِي سَوْآتِكُمْ وَرِيشًا وَ لِبَاسَ التَّقْوَى ذَلِكَ خَيْرٌ». (سوره اعراف، آیه 26)

سؤال شد: چگونه؟ فرمود:

لباسش را تمیز کند و بوی خوش استعمال نماید و خانه اش را نیکو نگاه دارد. (1)

در احکام دینی به نوع خاصی از لباس دستور داده نشده است، ولی باید شرایطی داشته باشد، از آن جمله است:

1. بدن را به مقدار لازم بپوشاند؛

2. نازک و بدن نما نباشد؛

3. برجستگی های بدن را بپوشاند؛

4. لباس شهرت نباشد؛ (2)

«پوشیدن لباس شهرت، چه برای مرد و چه برای زن، بنابر احتیاط واجب، جایز نیست.» (3) در نتیجه تفاوتی میان لباس هایی که موجب

شهرت می شود نیست؛ چه از نظر جنسی یا رنگ آن -تند و زننده- و چه از نظر مدل یا نحوه پوشیدن آن. (4)

پوشش این گونه، در روایات نیز نهی شده است.

پیامبر اکرم صلی الله وعلیه وآله می فرمایند:

کسی که در دنیا لباس شهرت بر تن کند، خداوند در روز قیامت بر او لباس خواری می پوشاند. (5)

ص: 47

1- «إن الله يحبّ الجمال و التّجمل و يكره البؤس و التباؤس، فأن الله عزوجل إذا أنعم على عبد نعمة أحب أن يرى عليه أثرها. قيل و كيف

ذلك؟ قال: ينظف ثوبه و يطيب ريحبه و يحسن داره». (بحار الانوار، ج 79، ص 300)

2- لباس شهرت لباسی است که انسان را انگشت نما کند.

3- توضیح المسائل، مسئله 845.

4- احکام روابط زن و مرد، ص 91.

5- «من لبس ثياب الشهرة في الدنيا، ألبسه الله لباس الذل يوم القيمة». (بحار الانوار، ج 79، ص 314)

امام صادق علیه السلام هم می فرمایند:

برای خواری مرد همین بس که لباسی بر تن کند که سبب شهرت شود و بر مرکبی سوار شود که او را انگشت نما کند. (1)

5. لباس مختص جنس مخالف نباشد؛

پوشش دیگری که مورد نهی قرار گرفته است، پوشیدن لباس جنس مخالف است، یعنی مرد لباس زنانه و زن لباس مردانه را بپوشد.

«پوشیدن لباس مخصوص زن ها به وسیله مردها و بالعکس پوشیدن لباس مردها به وسیله زن ها، بنابر احتیاط واجب، حرام است؛ اما نماز خواندن با آن اشکال ندارد.» (2)

6. لباس حریر و طلا بافت نباشد؛

پوشیدن لباس حریر خالص و طلا بافت و نیز استفاده از زینت هایی مثل زنجیرهای طلا، ساعت مچی طلا، انگشتر طلا و... برای مردان ممنوع می باشد و پوشیدن آن باعث باطل شدن نماز است.

«پوشیدن لباس حریر خالص برای مردان حرام است و نماز با آن باطل است.» (3)

«زینت کردن به طلا، مثل آویختن زنجیر طلا- به سینه، انگشتر طلا- به دست کردن و بستن ساعت طلای مچی برای مردان حرام و نماز خواندن با آنها باطل است.» (4)

«خرید و فروش زینت آلات طلا که مخصوص مردان می باشد،

ص: 48

1- «کفی بالرجل خزیاً أن یلبس ثوباً مشهراً و یرکب دابة مشهرة». (بحار الانوار، ج 79، ص 313)

2- تحریر الوسیله، ج 1، ص 146.

3- همان، ج 1، ص 145.

4- توضیح المسائل، مسئله 832. (شرط پنجم لباس نمازگزار) رساله عملیه آیت الله گلپایگانی و آیت الله اراکی.

حرام است و زینت [کردن به] طلا توسط مرد نیز همان حکم را دارد.» (1)

7. شبیه لباس به کفار نباشد؛

پوشیدن لباس هایی که شخص را شبیه به کفار می نماید و فرهنگ غیر مسلمانان را در میان مسلمانان رواج می دهد، اشکال دارد.

امام صادق علیه السلام می فرماید:

خداوند به یکی از پیامبرانش وحی کرد که، به افراد باایمان بگو لباس، خوراک و آداب و رسوم دشمنان خدا را سرمشق قرار ندهید که شما [نیز مانند آنها] دشمن خدا باشید. (2)

8. اگر زنی است که در عده وفات است لباس هایش رنگارنگ نباشد؛

احکام ویژه ای در مورد لباس و زینت بانویی که شوهر خود را ازدست داده و به اصطلاح در عده وفات به سر می برد، در رساله های عملیه بیان شده است؛ از جمله:

«زنی که در عده وفات به سر می برد، حرام است لباس الوان (رنگارنگ) بپوشد و سر مه بکشد و همچنین کارهای دیگری که زینت حساب می شود بر او حرام می باشد.»

(3)

«زنی که شوهرش وفات کرده واجب است، تا چهار ماه و ده روز عده نگه دارد، لباس هایی را که زینت حساب می شود نپوشد و خود را با سر مه و عطر و مانند آن زینت نکند.» (4)

ص: 49

1- مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع، ص 81.

2- «إِنَّهُ أَوْحَى اللَّهُ إِلَى نَبِيِّهِ مِنَ أَنْبِيَائِهِ: قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ لَا تَلْبَسُوا لِبَاسَ أَعْدَائِهِمْ وَلَا تَطْعَمُوا مَطَاعِمَ أَعْدَائِهِمْ وَلَا تَسْلُكُوا مَسَالِكَ أَعْدَائِهِمْ فَتَكُونُوا أَعْدَائِهِمْ». (مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع، ص 158)

3- توضیح المسائل، مسئله 2518.

4- تحریر الوسیله، ج 2، ص 338.

جراحی پیوند استخوان معمولاً هیچ گونه زخمی در صورت باقی نمی گذارد و نتیجه عمل بسیار طبیعی و برای مدتی طولانی ماندگار است و دروه نقاهت، کوتاه و درد و تورم آن کم است. (1)

سؤال: جراحی های پلاستیکی که صرفاً برای زیبایی انجام می گیرد چه حکمی دارد؟

جواب: آیت الله تبریزی:

در صورتی که از اعضاء بدن خود شخص برای ترمیم و وصله کردن استفاده شود مانعی ندارد و اگر از غیر آن باشد جایز نیست، والله العالم.

آیت الله لنکرانی:

فی نفسه حرام نیست، مگر اینکه در ضمن آن کار حرامی انجام شود.

پیوند و ترمیم مو

پیوند مو یا «کرفت» عملی است که توسط پزشک متخصص و از طریق جراحی انجام می شود؛ یعنی موهای طبیعی خود بیمار را از قسمت های پرپشت برمی دارند و در قسمت های جلوی سر، که خالی شده است و از نظر زیبایی اهمیت بیشتری دارد می کارند.

به طور کلی سه روش برای ترمیم مو وجود دارد:

1. روشی که ذکر شد،

2. روش بافتنی: در این روش کلاه گیس به موی سر بافته می شود که آن هم دارای سوراخ های درشت است. (2)

ص: 50

1- مجله صنایع بهداشتی و آرایشی (ویژه پوست)، پرفسور هوشنگ رحیمی، ص 110.

2- مجله صنایع بهداشتی و آرایشی (ویژه مو)، دکتر طباطبایی، ص 59-60.

3. به صورت یک تور با سوراخ های درشتی که از میان آن می توان موی سر را شست و شوداد. این روش بر خلاف دو مورد دیگر امکان تنفس و رسیدن هوای لازم به پوست سر را فراهم می کند. این توری به وسیله چسب کلیپس به موی اصلی متصل می شود.

سؤال: حکم کاشتن مو بر روی سر چیست؟

جواب: آیت الله فاضل لنکرانی:

فی نفسه حرام نیست، مگر اینکه در ضمن آن کار حرامی انجام شود.

آیت الله تبریزی:

چنانچه ایجاد مانع بر روی پوست بدن بشود از جهت وضو و غسل جایز نیست. (1)

سؤال: حکم کاشتن ناخن مصنوعی چیست؟

جواب: حضرت آیت الله مکارم:

«گذاشتن ناخن مصنوعی اشکالی ندارد، ولی در مورد وضو و غسل باید مراقب بود که آب به بدن برسد.»

کاشتن ناخن و مژه مصنوعی

سؤال: مدّتی است در آرایشگاه زنانه روی مژه، ابرو، ناخن و... کار می کنند؛ مثلاً ناخن مصنوعی روی ناخن می چسبانند که حدوداً تا 6 ماه قابل جداکردن نیست، یا روی پلک مژه مصنوعی قرار می دهند که قابلیت نصب، گذاشتن و برداشتن را دارد. لطفاً بفرمایید حکم انجام این کار برای زن آرایش شونده و آرایشگر چیست؟

ص: 51

1- استفتاء، از حضرات آیات عظام تبریزی و فاضل لنکرانی که از طرف خود مؤلف صورت گرفته است.

آیت الله بهجت رحمة الله: اگر طوری باشد که در وضو و غسل مانع از رسیدن آب به اصل اولی یا اصل پلک باشد، برای هیچ کدام هردو جایز نیست.

آیت الله تبریزی رحمة الله: زینت کردن برای زنان در صورتی که مورد دید مردان نامحرم نباشد مانعی ندارد و کسی که کارش ترین است و برای زینت حلال اجرت کار می گیرد. اجرت آن حلال است و اگر می داند آرایش برای زینت حرام مثل گول زدن خواستگار یا جلوه گیری برای نامحرم است کارش و اجرتش مورد اشکال است و آرایش که مانع از رسیدن آب وضو و غسل به ظاهر بدن است باید وقت وضو و غسل برطرف شود و الا نماز باطل است و ترک نماز گناه کبیره است بنابراین باید از ناخن مصنوعی استفاده نکنند. والله العالم.

آیت الله خامنه ای (دام ظلّه): فی نفسه مانع ندارد. برای غسل و وضو اگر رفع حاجب حرجی باشد حکم جبیره مترتب است.

تذکر: با تحقیق از افراد آرایشگر ظاهراً امکان برطرف شدن آن هست و حتی بسیاری از آنها بیان نموده اند که به راحتی برطرف می شود. فلذا اگر برطرف نکند وضوی جبیره باطل است.

آیت الله سیستانی (دام ظلّه): جایز نیست.

آیت الله گلپایگانی (دام ظلّه): اگر ابرو و ناخن و غیره در موقع وضوء و غسل قابل برداشتن باشد مانعی ندارد و الا جائز نیست. در موردی که قابل برداشتن نباشد برای آرایشگر هم جائز نیست.

آیت الله فضال لنکرانی رحمة الله: اگر مانع وضو و غسل باشد جایز نیست نه برای آرایشگر و نه برای آرایش شونده.

آیت الله مکارم شیرازی (دام ظلّه): هرگاه مزاحم وضو یا غسل باشد جایز نیست مگر در حال ضرورت. هرگاه جلب توجه نکند اشکالی ندارد.

آیت الله نوری همدانی (دام ظلّه): این کار جایز نیست و اجرت آن نیز اشکال دارد.

آیت الله وحید خراسانی (دام ظلّه): در فرض سؤال قراردادن چیزی که مانع از رسیدن آب است به جاهایی که واجب است در غسل و وضو شسته شود جایز نیست مگر اینکه قابلیت برداشتن داشته باشد.

ص: 53

برای برخی اعمال روزمره دعاهایی وارد شده که به تناسب موضوع بحث و حسن ختام، دعای هنگام نگاه کردن به آینه و سرمه کشیدن را ذکر می‌کنیم:

پیامبر صلی الله وعلیه وآله به امیر مؤمنان علی علیه السلام فرمودند:

هنگام نگاه کردن در آینه بگو:

اللَّهُمَّ كَمَا أَحْسَنْتَ خُلُقِي فَحَسِّنْ خُلُقِي وَرِزْقِي. (1)

خداوندا! همانگونه که آفرینش مرا نیکو قرار دادی، اخلاق و روزی مرا نیز نیکو قرار ده.

دعای هنگام کشیدن سرمه:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلِ الثُّورَ فِي بَصْرِي وَالْبُصَيْرَةَ فِي دِينِي...

خداوندا! تو را به حق محمد صلی الله وعلیه وآله و خاندان او از تو درخواست می‌کنم نور را در دیدگان و بصیرت را در دین من قرار دهی.... «آمین»

ص: 54

1. قرآن کریم.
2. نهج البلاغه، سيد رضی.
3. آداب كسب، سيد مهدي شمس الدين.
4. احكام روابط زن و مرد، سيد مسعود معصومي، چاپ نهم، دفتر تبليغات اسلامي.
5. استفتانات، امام خميني قدس سره، دفتر انتشارات اسلامي. (وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم)
6. الزواج في الاسلام، علي مشكيني و احمد جنتي، 1389ق.
7. العروة الوثقى، سيد محمد كاظم يزدي، دارالكتب الاسلاميه.
8. المنجد في اللغة.
9. بحار الانوار، علامه مجلسي، تهران، مكتبة الاسلاميه.
10. تحرير الوسيله امام خميني قدس سره، مطبعة الاداب في النجف الاشرف.
11. تفسير نمونه، آية الله مكارم شيرازي.
12. رساله توضيح المسائل، امام خميني قدس سره، تهران، انتشارات طاهري 1363.

- 13 . رساله حقوق امام سجاده عليه السلام.
- 14 . رساله نمونه، عبدالرحيم گوهری، قم دفتر تبليغات اسلامي.
- 15 . غررالحکم، آمدی.
- 16 . فرهنگ فارسی، دکتر محمد معین.
- 17 . فرهنگ نوین، سيد مصطفی طباطبائی، تهران، کتابفروشی اسلامي.
- 18 . مجله بهداشتی آرايشی، دکتر حسين طباطبائی و دکتر رحيم.
- 19 . مسائل جديد، از دیدگاه علما.
- 20 . مکاسب محرمه شيخ انصاری.
- 21 . وسائل الشیعه، شيخ محمد حسن الحر العاملي، تهران، المكتبة الاسلامية.
- 22 . هنر در قلمرو مکتب، جواد محدثی، قم، دفتر تبليغات اسلامي.

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می دانند و کسانی که نمی دانند یکسانند؟

سوره زمر / 9

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک 129/34 - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: 03134490125

دفتر تهران: 021 - 88318722

بازرگانی و فروش: 09132000109

امور کاربران: 09132000109

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

